

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

BOEKEN

ATTACHMENT AND FAMILY SYSTEMS:
CONCEPTUAL, EMPIRICAL AND THERA-
PEUTIC RELATEDNESS

Phyllis Erdman & Tom Caffery
(2003). New York, Hove: Brunner-
Routledge, 273 pp., ISBN 1-58391-
351-3

'To exist is to co-exist'
Gabriel Marcel

Dit boek is één van de eerste werken waar-
in op een rijk gedocumenteerde wijze de
integratie tussen de gehechtheidstheorie en
gezinstherapie wordt geschetst. Het vormt
daardoor, samen met andere pionierswer-
ken zoals van Byng-Hall (1997) en Fivaz-
Depeursinge & Corboz-Warnery (1999),
een belangrijke basis voor de integratie van
twee belangrijke en complementaire klini-
sche disciplines. Dat een dergelijk integra-
tief boek nu pas verschijnt, blijft verbazen.
Beide paradigma's werden immers reeds
tijdens de jaren vijftig ontwikkeld, voorna-
melijk als een reactie tegen de beperkingen
van het gangbare psychoanalytische
gedachtegoed. Daarbij werden de fantasie-
wereld en de interne belevingswereld van
het kind meer op de achtergrond geplaatst
en werden vooral de externe omgeving van
het kind en de reële relaties van kinderen
met hun ouders benadrukt.

Het boek is opgebouwd uit vijf delen, die
telkens één of meerdere hoofdstukken
bevatten. In het eerste, theoretische deel,
krijgt de lezer een bondig maar degelijk
overzicht van de gehechtheidstheorie, van
de gelijkenissen en verschillen tussen de
gehechtheidstheorie en de (structurele)
gezinstherapie, en van hoe en wanneer het

integreren van beide kaders aangewezen
kan zijn. Drie boeiende praktijkvoorbeel-
den illustreren hoe de gehechtheidstheo-
rie en de gezinstherapie elkaar wederzijds
kunnen verrijken.

In het tweede deel wordt de gehecht-
heidstheorie verder uitgediept. Er wordt
voornamelijk stilgestaan bij de theorie en
het onderzoek naar 'interne werkmodel-
len', die worden aangevuld met het gezins-
theoretisch denken over het emotionele
gezinsklimaat. Het concept 'intern werk-
model' werd voor het eerst geformuleerd
door de grondlegger van de gehechtheids-
theorie, John Bowlby, en verwijst naar de
wijze waarop mensen de relatie met hun
gehechtheidsfiguur mentaal of intern
representeren. De auteurs onderstrepen
dat het belangrijk is dat men over deze
interne modellen kan reflecteren zodat ze
kunnen veranderen. Dit 'werken-aan-
interne-werkmodellen' gebeurt volgens
hen beter niet in een steriel therapeutisch
milieu maar in de brede, ecologisch valide
context van het gezin en de gezinstherapie.

Het derde deel vertrekt vanuit het per-
spectief van de adolescent. Eerst wordt
ingegaan op de rol die gehechtheid kan
spelen tijdens late adolescentie en hoe
iemand's gehechtheidsstijl de overgang
naar een eigen leven en het loskomen van
thuis kan beïnvloeden. Deze theorie
wordt uitvoerig gestaafd met onderzoeks-
gegevens en pas aan het slot van het
hoofdstuk wordt een bondig advies gefor-
muleerd voor de therapeut. Hoe men bij
de behandeling van adolescenten concreet
de gehechtheidstheorie en de (intergene-
rationele) gezinstherapie kan integreren,
wordt nadien op een heldere en praktijk-
gerichte manier beschreven.

De gehechtheidstheorie bij volwasse-
nen wordt behandeld in het vierde deel. Er

wordt vooreerst stilgestaan bij de relatie tussen de kwaliteit van gehechtheid en de capaciteit tot liefhebben en werken. In een volgend hoofdstuk wordt niet alleen de link gelegd tussen de gehechtheidstheorie en de gezinstheorie, maar wordt de gehechtheid tussen partners ook vanuit een systeemtheoretisch perspectief geformuleerd. Deze belangrijke en baanbrekende conceptuele sprong wordt onderbouwd door heel wat onderzoeksgegevens.

In het vijfde en laatste deel worden vier verschillende klinische problemen behandeld die alle deel uitmaken van de dagelijkse praktijk van de gezins- en/of partnerrelatietherapeut. Eerst wordt het probleem van partnergeweld geformuleerd vanuit een theoretisch kader dat zowel de gehechtheidstheorie als de systeemtheorie omvat. Vervolgens bespreekt men een therapeutische benadering om onveilige gehechtheid bij kinderen te behandelen door een combinatie van speltherapie en partnerrelatietherapie. In het voorlaatste hoofdstuk wordt een breed en interessant integratief model voorgesteld om te werken met gehechtheidstrauma's. Tot slot wordt in het laatste hoofdstuk dieper ingegaan op het klinische probleem van de intergenerationele overdracht van gezinsgeweld en ook hier gebeurt dit aan de hand van een specifiek theoretisch kader dat het denken van de gehechtheidstheorie en de gezinstherapie combineert.

Het boek *Attachment & family systems* is rijk, omvattend en vernieuwend en is zeker de moeite waard om te lezen. Men doet dit echter best niet snel tussendoor; het is condens en vergt een hoog concentratiegehalte van de lezer. Dit geldt zeker voor sommige van de theoretische en onderzoeksgerichte hoofdstukken, waarin de auteurs een zeer

belangrijke bijdrage leveren aan het valideren van theoretische concepten van de gehechtheidstheorie. Het boek is vernieuwend in twee opzichten. Ten eerste brengt het de gehechtheidstheorie en de gezinstherapie op verschillende creatieve wijzen samen, en ten tweede worden heel wat recente ontwikkelingen in de theorie en de praktijk van de gehechtheidstheorie in kaart gebracht. Toch is het jammer dat deze integratie geen voldoende transatlantisch karakter heeft. Het is een Amerikaans boek, de auteurs zijn (met uitzondering van een Australiër en een Canadees) voornamelijk Amerikaans - tot hier toe niets uitzonderlijks - maar ook de onderzoeksgegevens en de referenties waarnaar men in het boek verwijst, zijn bijna uitsluitend Amerikaans. En dit zorgt voor een ietwat eenzijdige benadering, die zeker gebaat kon zijn bij het rijke gedachtegoed van enkele integratieve Europese auteurs zoals Byng-Hall (1997) en Fivaz-Depeursinge & Corboz-Warnery (1999). Toch mag dit tekort aan een bredere verankering in bestaande internationale literatuur geen reden zijn het boek niet te lezen; het is immers een boek dat de praktijk en de theorievorming van de gezinstherapie zeker kan stimuleren en verrijken.

Benedicte Lowyck

Referenties

- Byng-Hall, J. (1997). Toward a coherent story about illness and loss. In: R. Papadoulos & J. Byng-Hall, *Multiple voices; narrative in systemic family psychotherapy* (pp.103-124). New York: Routledge.
- Fivaz-Depeursinge, E. & Corboz-Warnery, A. (1999). *The primary triangle: a developmental systemic view of mothers, fathers and infants*. New York: Basic Books.